SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCV. No. 198. JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, OCTOBER 18, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 18-го ЖОВТНЯ 1988 Ч. 198. РІК. XCV.

Російська газета пише про українське Тисячоліття

Ню Йорк. — Газета „Новое Русское Слово" з 26-го серпня ц.р. опублікувала велику статтю Ірини та Леоніда Рудницьких під назвою „1000-ліття Хрищення Руси- українська перспектива", в якій автори розповідають про вплив цієї визначної події на українську громадськість у діяспорі. Підготова до святкувань Тисячоліття Хрищення України почалася з кінця 1970 року і досягла кульмінації влітку 1988 року. За цей час „проводились Божественні Літургії, соборні Молебні, концерти, наукові конгреси, симпозіюми, конференції в різних країнах світу".

„Вершиною соборности і братських відносин між українськими церквами, — пишуть Рудницькі, — точніше між УКЦ і УПЦ, була урочиста зустріч верховних ієрархів обох Церков в Лондоні наприкінці травня ц.р. Блаженніший Мстислав Скрипник, провідник УПЦ, і Патріярх Мирослав Любачівський, в присутності 5,000 вірних відслужили Молебень св. Володимирові з нагоди врочистого відкриття пам'ятника йому, виконання скульптора Леоніда Молодожанина".

Яскравим свідченням взаємного зближення християн-українців різних віровизнань є спільна заява, видана обома первоієрархами, в якій є такі слова: „Жива віра українського народу не пропала і ніхто не міг її перемогти. На руїнах безбожности розквітають слова Христа в серцях народу. Українські Церкви і народ, переслідувані й позбавлені тепер свободи, дякують Богові за ласку Хрищення".

Ювілей Тисячоліття Хрищення України є свідченням того, що українці — справді християнський нарід. Ювілей укріпив і посилив віру народу і довів, що його жертви і муки протягом багатьох років не були даремними, бо вони „створили великий моральний капітал для майбутнього".

У Львові померла артистка С. Федорцева

Варшава, Польща. — Ярослав Михайльчишин інформує в українському тижневику „Наше Слово", який, як відомо, появляється у Варшаві і є органом Українського Суспільно-Культурного Товариства (УСКТ), що ще 15-го червня ц.р. у Львові померла видатна українська артистка бл. п. Софія Федорцева (дівоче прізвище Сабат). Вона народилася 8-го березня 1900 року в селі Синевідському-Нижньому (нині Нижнє-Синьовидне Сколівського району, Львівської області) в родині священика.

Після смерти батьків, Софія виїхала до Львова, до родичів. У Львові закінчила вчительську семінарію, драматичну студію при Львівській консерваторії. В 1923-27 роках працювала на польських сценах, крім цього, виступала перед українською авдиторією, читаючи твори Т. Шевченка, І. Франка, О. Стороженка, Л. Українки, П. Тичини. Потім вступила до української театральної групи, якою керував режисер і актор Йосиф Стадник. У Львові вийшла заміж за відомого в Галичині журналіста Ф. Федорцева. В червні 1927 року виїхала на запрошення Леся Курбаса до УССР і почала працювати в театрі „Березіль" у Харкові (сьогодні театр ім. Т. Шевченка). В репертуарі Федорцевої було понад 100 роль.

Під час Другої світової війни „місцеві власті" заставили артистку працювати диктором в радіо „Радянська Україна", передачі якого призначалися на окуповані фашистами українські землі.

Після виходу на пенсію артистка повернулася до Львова, якому віддавала довгі роки свої сили, знання та уміння. Вона виступала по радіо, брала участь у концертах, писала статті.

17-го червня 1988 року Федорцеву поховали на Личаківському цвинтарі біля могили чоловіка. Численні представники Львівського театру ім. М. Заньковецької та громадськости виявили шану і любов, що їх заслужила покійна своєю працею на славу українського театру, — пише в кінці автор замітки.

У Відні святкували ювілей Тисячоліття

Відень, Австрія (Б.Ш.). Ювілейні святкування започаткувала тут виставка українського мистецтва в катедральному і дієцезальному музеї, яка відкрилась у липні і триватиме до кінця жовтня. Організатором виставки є українська католицька центральна парафія св. ВМ. Варвари у Відні. Розміщені у двох кімнатах 53 експонати були випозичені приватними особами. Між експонатами є сім ікон з XVIII і XIX століть, плащаниця з XVIII століття, єпископська мітра, мантія і жезл з XVIII століття, вишивані священичі ризи з Гуцульщини, з XIX століття, епітрахиль з XIX століття, антимiс, Євангелія з 1936 року, хрести, свічники, картини тощо.

Німецькомовний каталог із життьовими датами мистців і характеристикою творчости зредагував парох церкви св. ВМ Варвари, о прелат д-р О. Дзерович.

Церковні святкування розпочались Архиєрейською Вечірнею, яку відправив в суботу, 24-го вересня, в год. 6-ій у церкві св. Варвари прибулий з Риму Патріярх і Кардинал Мирослав Іван Любачівський в сослуженні отців: ректора д-ра С. Мудрого з Риму, д-ра прелата О. Дзеровича, о. радника І. Дашковського із Зальцбургу та о. проф. д-ра Сутнера з Відня. Дияконував дзвінким тенором і з дуже доброю дикцією сотрудник при церкві св. Варвари, о. Шлеґель, майстром церемонії був о. д-р І. Дацько з Риму. У Вечірні взяв участь Кардинал-ординарій церкви св. Варвари Гасн- Герман Ґроєр. Співав молитовно хор під диригентурою проф. Андрія Гнатишина.

Кардиналів Любачівського і Ґроєра привітав під час відправи о. О. Дзерович, а Владика Любачівський виголосив коротку проповідь про ювілейні святкування. Кардинал Ґроєр подякував за привіт і виявив радість із запрошення до участи у Вечірні в цьому давньому храмі св. Варвари.

В неділю в год. 10-ій розпочалась в заповненому українцями і неукраїнцями з усіх сторін Австрії соборі св. Стефана Архиєрейська Служба Божа, що її відправив Владика Любачівський в сослуженні тих самих отців, що в суботу та у присутності Кардинала Ґроєра і Апостольського нунція в Австрії, Архиєпископа Мікеле Джекелі. Перед Літургією, при вівтарі, привітав Кардинала Любачівського парох собору св. Стефана. Після Євангелії Владика Любачівський виголосив в німецькій мові проповідь, у якій з'ясував історичну вагу ювілею та наголосив пов'язаність українських католиків із Вселенською Церквою. Перед закінченням відправи промовив коротко Кардинал Ґроєр. В суботу і неділю на лавках церков були розложені примірники брошури „Украініше Католікен", виданої Апостольським екзархатом в Мюнхені.

Після Літургії відбувся в готелі „Гільтон" святочний обід. Учасників трапези привітав в німецькій мові о. О. Дзерович, а в українській о. радник І. Дашковський. Після обіду забрав слово голова Братства св. Варвари, лісовий надрадник, сенатор інж. Іван Жупник. Він подякував організаторам вро-

(Закінчення на стор. 3)

Надруковано книжку Л. Богуславець „Від Находки до Чернівців"

Мельборн, Австралія. — Тут, цього року, з видавництва „Байда" вийшла 189-сторінкова книжка Лесі Богуславець п.з. „Від Находки до Чернівців". (Враження з подорожі). Обкладинка — Оля Когут.

У цій книжці, в якій чимало світлин, Л. Богуславець передає свої враження з подорожі по Україні. А оце два фраґменти з книжки. Один з Канева: „Привіталася я з Тарасом Григоровичем і помалу спустилася вниз, подалі від суєти, від парадности, щоб зостатися на самоті з своїми думками. Стою біля поручнів, дивлюся на Дніпро. Ось той момент, про який мріяла стільки... 'Як умру, то поховайте мене на могилі, серед степу широкого на Вкраїні милій', чути линє мелодія. Видно поставили для туристів платівку. І несеться вона горами, лісами, над дніпровими хвилями... Справді зрозумієш усю силу цих слів, живучи на чужині". А вкінці: „Покидали Україну ввечорі. Тихо падав дощ у душі й надворі. В далині бовваніли рідні Карпати, а в серці тихо бриніла пісня: 'Карпати, Карпати, високі Карпати... лети, моя пісня, лети... тебе рідний краю, навіки кохаю, навік полонив ти мене...' "

Від Находки до Чернівців" — це вже третій твір Л. Богуславець, раніше появилися — „Який Сава, такий Чала" і „На прощу до рідної землі".

Книжку в ЗСА в ціні 11.95 дол. у м'якій обкладинці, а в — твердій — 24.95 дол., можна набути в українських книгарнях або, звернувшись на адресу: Lesia Bohuslavec, 30 Fairway Road, Doncaster 3108, Australia.

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР М. ХОМЯК-БОГАЧЕВСЬКОЇ

Ню Йорк. - Союз Українок Америки влаштовує святочне вручення нагород VIII Науково-історичного конкурсу СУА ім. Лесі і Петра Ковалевих та на авторський вечір д-ра Марти Хомяк-Богачевської з приводу появи її книжки „Feminists Despite Themselves", яка отримала другу нагороду VII Конкурсу з Фонду СУА ім. Лесі і Петра Ковалевих. Імпреза відбудеться тут в суботу, 22-го жовтня ц.р., о год. 5-ій по полудні в залі Українського Музею, 203 Друга авеню.

„Запрошуємо до діялогу!"

Джерзі Ситі, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Проблема виховання української дітвори та молоді це вічна і ніколи не закінчена тема, яка не сходить з уст усіх прошарків нашої спільноти. Звичайно вона концентрується на критиці цього нашого молодого покоління і на взаємному обвинуваченні, чому ця молодь така, а не інакша. Це психологічно зовсім виправдане, що звичайно ті, які найбільше винні, стараються перекинути вину на інших, а своєї не бачать.

Зокрема це відчувається у відношенні поміж батьками і виховниками, чи то шкільними, чи у молодечих організаціях. Тому так потрібний є постійний діялог між тими двома чинниками, і можна лише з радістю привітати почин Крайової Пластової Старшини в ЗСА, яка рішила скликати окрему конференцію батьків пластової молоді, щоб саме на ній обговорити усі пекучі виховні проблеми.

В тій цілі покликано в порозумінні із представниками Пластприяту окрему комісію, яку очолила пл. сен. Зеня Ковальчин-Брожина, а до якої входять ще також Н. Павлюк, Д. Горбачевська, Н. Нинка, Л. Качмар і Х. Чехут-Макейдо. Саме голова цієї комісії відвідала редакцію „Свободи" щоб поінформувати про цей почин і підготову до нього.

З. Ковальчин-Брожина в редакції „Свободи".

Конференція заплянована на неділю 13-го листопада ц.р., та відбудеться вона в приміщеннях Рамада Інн, Іст Ганновер, Н. Дж., від 11-ої години ранку до 6-ої по полудні із перервою на спільний обід.

Наша гостя інформує про цілість програми конференції, яка поділена на пооди-

(Закінчення на стор. 3)

Кабульський режим готовий до переговорів з колишнім королем

Кабуль, Афганістан. Афганістанський прем'єр-міністер Мохаммед Гасан Шарк дав півторагодинне інтерв'ю п'ятьом західнім журналістам і, між іншим, заявив, що готовий до переговорів зі скинутим королем Загір Шахом, який проживає в Італії. В обговоренні справи про майбутній політичний лад Афганістану періодично фіґурує ім'я колишнього монарха як керівника, який може бути потрібним для всіх ворогуючих фракцій.

Від 1953 до 1963 року Шарк був начальником канцелярії афганського прем'єра Мохаммеда Дауда, який у 1973 році скинув короля. У 1978 році Дауд був вбитий під час комуністичного перевороту. „Хоч я був другою людиною у переговорах проти Загір Шаха, — заявив Шарк, — але я ніколи не мав нічого проти короля Загіра особисто. Я виступав проти монархії".

В тому ж інтерв'ю Шарк, призначений прем'єром у травні цього року, знову закликав до переговорів про врегулювання афганського конфлікту, але не зробив муджагедінам ніяких нових пропозицій. Він лише дав зрозуміти, що тепер Кабуль хотів би мати справу з партизанськими командирами всередині Афганістану, а не з повстанськими керівниками у Пешаварі. „Якщо ми не знайдемо способу провадити переговори зі всіми, ми будемо вести переговори з деякими з них, — заявив 63-річний Шарк, маючи на увазі партизанських командирів. — На першому місці стоять ті, хто поділяв страждання афганського народу".

Партизанські лідери, що базуються у Пакистані, неодноразово заявляли, що не збираються ділитися владою з комуністичним режимом. Кабуль у відповідь на це робить спроби договоритися про створення коаліційного правління на місцевому рівні, пропонуючи поділити владу з місцевими урядовими чиновниками.

Прем'єр-міністер, який говорив з репортерами через перекладача, заявив також, що американську військову допомогу муджагедінам не можна порівнювати зі совєтською військовою допомогою Кабульові. Він зауважив, що Москва забезпечує Кабуль зброєю уже 35 років, ще з часів короля Загір Шаха.

У СВІТІ

У МІСЦЕВОСТІ БРАЙТОН у Великобританії тривала майже цілий тиждень кожнорічна конференція Консервативної партії, у якій з уряду бере участь прем'єр-міністер Маргарет Тачер та інші видатні політичні діячі. Минулого четверга, 13-го жовтня, там виступав міністер скарбу лорд Найджел Лосон, який заповів зменшення доходового податку і зниження інфляції з дотеперішніх 5,7 до 4,8 відсотка. Міністер здоров'я і суспільної опіки Кеннет Кларк підкреслив, що незабаром уряд виділить 138,5 міл. фунтів штерлінгів для підвишки платень медсестрам і взагалі медичному персоналові. М. Тачер завжди була проти надто великих витрат, бо це збільшує дефіцит в урядовому бюджеті, але цей рік особливий, рік передвиборчої кампанії. Парляментарні вибори у Великобританії відбудуться в наступному році. У зв'язку з цим опозиційна Лейбористська партія вважає рішення консерватистів підготовою до виборів.

НОБЕЛІВСЬКУ НАГОРОДУ з літератури отримав цього року єгипетський письменник Наджіб Махфуз, який пише свої твори арабською мовою. Це перший раз в історії визначування Нобелівських нагород відзначено арабського письменника. 77-річний літератор був беззастережним звеличником політики колишнього президента Єгипту Анвара ель-Садата, підтримував підписання мирового договору Єгипту з Ізраїлем. Не зважаючи на те, що його книги писані арабською мовою, чимало країн заборонили їх поширювати тільки тому, що він позитивно висловився про мировий договір.

ПРЕДСТАВНИКИ, А ЗГЛЯДНО лідери скрайньоправих політичних організацій в Чіле, які раніше традиційно підтримували президента Авґусто Піночета і його політику, заявили після плебісциту, що 72-річний генерал А. Піночет не повинен більше кандидувати на президента тимбільше, що його особа викликає в країні неспокій, заворушення, демонстрації, зудари з поліцією тощо. Покищо не відомо чи партія А. Піночета, Незалежний демократичний союз, буде підтримувати його кандидатуру далі, чи також дораджуватиме підбір іншої особи. Юристи в Чіле взагалі обговорюють тепер проблему чи після програного плебісциту Піночет може виставляти свою кандидатуру на президента. Сам генерал перебуває тепер на одній військовій базі біля Сандієго і не забирає становища у цій справі.

НЕДАЛЕКО БІЛЯ ГОЛОВНОГО входу до американської бази Кларк на Філіппінах трапився трагічний випадок, який може мати неґативні наслідки. Почалося все з того, що місцевий поліціянт, який охороня входову браму помітив військовий джіп, у якому знаходились три озброєні чоловіки в цивільному одязі. Поліціянт зв'язався телефоном з найближчим автомобілем з охоронцями, які за три хвилини вже були біля брами. Не відомо хто відкрив вогонь першим. В кожному разі два підстаршини філіппінської армії загинули на місці, третього завезли до шпиталю у тяжкому стані. Виявилось, що усі три належали до відділу охорони американської бази перед комуністичними партизанами, тому часто користувалися цивільним одягом. Інцидент розглядають дві комісії — військова американська і урядова філіппінська.

МЄЧИСЛАВ РАКОВСЬКИЙ, новий прем'єр-міністер польського уряду, представив на одобрення Сойму зформований ним кабінет міністрів. Тільки три міністри, які входили до кабінету Месснера, затримали свої пости, а саме: міністер внутрішніх справ ген. Чеслав Кішчак, міністер закордонних справ Тадеуш Ольховський і мінісер оборони ген. Фльоріян Савицький. Із дев'яти міністрів, п'ять належать до Польської Об'єднаної Робітничої Партії (ПОРП), яка є фактично комуністичною партією Польщі, один з Християнської партії, два з Демократичної партії і один безпартійний. Раковський заявив, що не зважаючи на формальну пропозицію, опозиція і ті партії, які беззастережно підтримують підпільну профспілку „Солідарність", відмовились увійти до кабінету. Чотири міністерські місця залишились вільними, які можуть евентуально зайняти особи із так званої „конструктивної опозиції". Опозиційні партії і „Солідарність" категорично заперечили інформацію прем'єра Раковського, що їм пропонували міністерські пости.

ҐОРБАЧОВ ВИЙШОВ З НОВОЮ ІДЕЄЮ ВИНАЙМУ ЗЕМЛІ СЕЛЯНАМ

Москва. — Газета „Ню Йорк Таймс" помістила у числі з 14-го жовтня ц.р., довшу інформацію свого кореспондента Билла Келлера про пропоновані зміни у сколектованому сільському господарстві. З ідеєю винайму землі селянам на 50 років вийшов сам генеральний секретар і голова Президії Верховної Ради СССР Міхаїл Ґорбачов на спеціяльній нараді, присвяченій виключно колгоспам і проблемі звільнення з-під колгоспної контролі селян, особливо тих, які „приватно" господарюватимуть на винайміленій в колгоспах землі.

На думку згаданого кореспондента й багатьох інших спеціялістів підсовєтської проблематики така пропозиція ще кілька років тому була б небезпечною, „реакційною", „підривною інтриґою капіталістичних кіл" тощо. Ситуація тепер дещо почала мінятися, тільки невідомо чи такий стан триватиме довго. Ця непевність в народі зупиняє також започатковані Ґорбачовим програми гласности, перебудови і збільшення „демократичних" прав для громадян СССР. Тоді коли з нагоди 70-річчя Жовтневої революції М. Ґорбачов критикував сталінську колективізацію лагідно і натякав на можливість змін, то сьогодні, особливо після партійної конференції в кінці червня ц.р., його критика сталінізму набрала більшої рішучости, а совєтські засоби масової інформації дістали дозвіл викривати навіть більші злочини, як, наприклад, у Білорусії в місцевості Куропати. Журнал „Огоньок" згадував вже не раз про голод в Україні під час колективізації в 1932-33 роках, поміщує фотознімки з розкопок в інших місцях, друкує спогади живих ще учасників сталінських чисток тощо.

Кореспонденти підкреслюють, що під час сільськогосподарської наради в Москві відсутнім був Єґор Лігачов, член Політбюра відповідальний тепер за сектор сільського господарства. Геннадій Герасімов, представник міністерства закордонних справ СССР заявив зацікавленим західнім кореспондентам, що, мовляв, Є. Лігачов перебуває на відпустці і тому не міг прибути до Москви. Значить, — пише кореспондент газети „Вашінґтон Пост" Дейвид Ремнік, — боротьба за владу у Кремлі правдоподібно ще не закінчилась і тому не треба виключати дальших змін.

Щодо нової пропозиції М. Ґорбачова про вирентування землі селянам, чи радше колгоспникам, вона напевно не буде прийнята з великим ентузіязмом, бо, як каже латвійський літератор Яніс Петерс, сільськогосподарські робітники бояться змін, а якщо вони житимуть багатше від колгоспників, їх ще раз можуть закваліфікувати до категорії „куркулів" і вивезти на Сибір.

На думку західніх економічних спостерігачів М. Ґорбачов шукає різних виходів, щоб забезпечити населення продуктами першої потреби, зокрема харчами. Тимчасово він може це зробити тільки шляхом більшого закупу продуктів за кордоном, або шляхом великих кредитів на Заході. Номер з приватними рентованими господарствами ледве чи вдасться, — кажуть економісти.

Твори А. Солженіцина друкуватимуть в СССР

Москва. — У четвер, 13-го жовтня московський кореспондент газети „Вашінґтон пост" Дейвид Ремник повідомив, що в 1989 році журнал „Новий Мір" почне друкувати твори Солженіцина, 69-літнього російського письменника, який позбавлений совєтського громадянства і перебуває в ЗСА.

Покищо не повідомлено які саме із 18 книг Солженіцина будуть публікуватися в Совєтському Союзі. Редактор журналу „Новий Мір" С. Залиґін листовно повідомив про це самого автора 27-го вересня ц.р., а також надрукував повідомлення на обкладинці 10-го числа журналу за 1988 рік. Дружина Солженіцина Наталя на запитання кореспондентів відповіла: „Ні в кого нема впевнености, що редколеґії журналу „Новий Мір" пощастить здійснити свій намір".

В АМЕРИЦІ

НОВИЙ ФІЛЬМ ПІД НАГОЛОВКОМ „Де Лест Емперор" критики називають подвійними причинками — до історії і до фільмів, зокрема до премійованого найвищою нагородою „Оскара" фільму Бернарда Бертолюччі „Лест Емперор". Новий фільм випущений на спілку фільмарами Гонг-Конгу і Китаю тому три роки доповнює фільм Б. Бертолюччі, зокрема сценами з архівних китайських матеріялів. Все ж таки цей фільм китайсько-гонґконґського випуску зосереджує всю свою увагу на підкресленні мудрости і благородности китайського комуністичного правління супроти останнього імператора Китаю Пу Ї.

ПЕРЕГОНИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ кандидатів у виборчому 1988 році мають деякі затемнені місця, про які жаден з них ясно не висловлюється. Одною й правдоподібно найважнішою справою в цих виборах є зменшення дефіциту, але як це зробити жаден з кандидатів не відважується пропонувати. Знавці тих справ твердять, що новообраний президент мусітиме проковтнути свої передвиборчі обіцянки і звернутися до Конгресу про підвищення податків, зниження платностей соціяльного забезпечення та зробити інші драстичні заходи, щоби зменшити дефіцит. Тому, що такі рішення є політично не бажаними, звичайно Уряд назначує крайову економічну комісію, яка дає пропозиції, а відтак Конгрес приймає або ні. І так всі, почавши від президента до кожного конгресмена, мають оправдуючу заслону.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДЕФІЦИТ країни зріс вище, як це передбачували економічні експерти, бо аж до 12.2 біл. дол. у серпні. Ці інформації подав Департамент торгівлі, підтверджуючи і те, що це обнизило вартість американського доляра на світовому ринку. Вміжчасі біржа знову устабілізувалася, натомість це дало нову зброю президентським кандидатам обидвох партій, щоби себе взаємно обвинувачувати.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „Лос Анджелес Таймс" помістив ряд цитат з новоздобутих особистих документів колишнього президента Філіппін Фердінанда Маркоса, які підтверджують, що він мав в пляні стати диктатором. Обурюючим воно виявляється в тому, що роблячи всі заходи, щоб створити сильний диктаторський уряд Ф. Маркос перед цілим світом відогравав ролю великого охоронника демократії. Виявляється, що „Лос Анджелес Таймс" цей рукопис з 2,000 сторінок придбав від неназваних філіппінців, які правдоподібно знайшли це у президентській палаті в Манілі.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street Jersey City N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N.J.

Статті й дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою.
За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City N.J. 07303

Харчова криза в СССР і всевладна бюрократія

На 19-ій з черги великій конференції компартії СССР у Москві в черні цього року Міхаїл Ґорбачов вказав на жалюгідну ситуацію у ділянці сільського господарства і заявив просто, що коли не прийде покращання харчової скрути, то всі пляни про направу економічної кризи в СССР буде неможливо виконати. Те саме він твердить у своїй книжці „Перестройка". У статті на цю тему в „Крищен Сайнс Монітор" з 8-го жовтня ц. р. її фаховий автор, професор університету Рой Лейрс в Кензас, признає, що Міхаїл Горбачов, не говорячи цього виразно, змагає до ліквідації цілої системи радгоспів і колгоспів. Винайм чималих кусні орної землі приватним особам, або цілим гуртам на 50 літ із одночасною передачою їм усього ременту (сільсько-господарських машин) — це вступ до повного скасування рад — і колгоспної системи, що її встановив Сталін коштом життя мільйонів осіб. Але, коли б навіть всі постанови у цій ділянці знайшли апробату Політбюра, то переведення їх у життя натрапляє на перешкоди, що їх Ґорбачову тяжко перебороти.

Найбільшою перешкодою є велетенський низовий бюрократичний апарат, в якому неможливо перевести „чистку", як її Ґорбачов переводить у партійній верхівці. Територія СССР поділена на „райони" в усіх 16-ти „самостійних" совєтських республіках. Голова районового партійного Комітету є всевладним паном, який, не маючи ніяких фахових хліборобських кваліфікацій, втручається у ведення рад — і колгоспів, включно з такими подробицями, як сіяти, коли жати й косити, де і як переховувати зерно. Хрущов намагався проганяти таких районових кациків в Україні і Російській ССР. Увесь той низовий бюрократичний апарат, районові партійні головачі і їхні співробітники, ворожі перебудові. Але й коли б змінити їх, то де знайти на їх місце таких фахівців сільського господарства, які були б кращими від тих, що їх прогнано? Тут друга найбільша перешкода на шляху санації совєтського хліборобства. Сталін, очманілий на пункті удержавлення усієї сільської і міської землі й заведення державного контролю над сільсько-господарською продукцією і розподілом, винищив фізично мільйони „куркулів" (штучний голод в Україні), як запеклих противників колективізації. Але тим самим позбавив сільське господарство фахівців-хліборобів, бо ті „куркулі" не були великими земельними власниками, а середняками, добрими господарями, що любили землю і знали, як із нею поводитись. Академік Владимір Тіхонов, головний дорадник Ґорбачова в справах сільського господарства і боротьби проти гострої харчової кризи, признав у лютому цього року в інтерв'ю на сторінках „Московских Новостей", що „треба двох ґенерацій" політичних лідерів, які... матимуть діло із 128-ма мільйонами бюрократів, ворожих реформах". Татяна Заславская, звеличниця реформаторських плянів Ґорбачова і його довірена дорадниця, також признає правду Тіхонову та додає від себе, що бюрократичний апарат у світі сільського господарства в СССР просто не розуміє потреби скасування рад — і колгоспів, ворожий такій реформі і внеможливлює її.

Ґорбачов — людина терпелива, зручна і вперта. Коли він на останньому засіданні пленуму ЦК компартії СССР зробив лідера опозиції Єґора Ліґачова головою комісії для справ сільського господарства, то невідхильно зробить його жертвенним козлом за ту заскорузлу систему, яку завів був ще Сталін і яка довела до теперішньої великої економічної кризи. Але успішна боротьба Ґорбачова за владу проти опозиції в ЦК компартії і Політбюрі не розв'язує сумної, жалюгідної економічної ситуації, особливо ситуації на відтинку сільського господарства.

Це парадоксальна ситуація — Міхаїл Ґорбачов, який три і півроку тому прийшов до влади, сильніший сьогодні, як був три роки тому. Але його гласність і перебудова не поправили економіки і в настроях партійних низів він, Ґорбачов, сьогодні слабший, бо ті низи не хочуть разом із скеруванням рад — і колгоспної системи в сторону західнього вільного господарювання втратити свій жолоб. Тому й цитований автор статті у „Крищен Саєнс Монітор" песимістично оцінює шанси скасування у СССР рад — і колгоспної системи.

Н. Осока

РОЛЯ „ТОВАРИСЬКОГО СУДУ" В СССР

В наполеонівській армії, з мовчазної згоди Наполеона, існував неписаний закон — так званий „товариський суд". Очевидці розповідають про нього, наводячи такий приклад. Після бою вояки однієї з рот помітили, що трьох вояків ніхто не бачив під час битви. По закінченні найстрашніших подій вони з'явилися і якось пояснили свою відсутність. Рота, вважаючи, що вони просто заховалися зі страху, обирає трьох суддів із своїх вояків. Ті, вислухавши звинувачених, засуджують їх на страту і тут же самі розстрілюють. Начальство про все знає, але не втручається. Жаден офіцер не мав права брати участь у цьому суді і навіть знати про розстріл (принаймні офіційно).

Очевидно, звідси й запозичили совєти методи розправи над людьми, котрі їх чимось не влаштовують. Так чи ні, але на певному етапі „успішного будівництва комунізму" весь Совєтський Союз довідався, що „є думка" чи, може, „надійшла вказівка" про створення товариських судів на підприємствах, у школах й інших установах. Люди вголос не ставили питання, чию світлу голову осіяла така „думка", або хто дав „вказівку". Якщо ж хтось намагається з'ясувати походження „вказівки", то це негайно буде розцінено як ворожий випад проти... кого? Цього теж ніхто не питав, але всім відомо, що така людина віднині помічена тавром „антирадянщика", отже підтримувати її, ба навіть спілкуватися з нею вельми небезпечно. Тепер належить триматися холодно, відчужено. Найліпше виступити проти неї на зборах і покритикувати для початку з будь-якого приводу, згодом повторити критику ще за щось і тоді твій авторитет і підвищення по службі напевне буде успішним.

Не минає і тижня, як всі установи Совєтського Союзу починають звітувати про створення товариських судів у своїх трудових колективах, щоб, мовляв, менш важливі конфлікти вирішувати на місцях і в такий спосіб розвантажити народні суди. Та совєтські трудівники, що всі однаково скривджені державою, неохоче виносять на таку публічну розправу вчинки своїх співгромадян. Хіба що трапиться справді вкрай аморальна людина, від якої страждає більшість. Як правило, на так званих товариських судах судять працівників, котрі чимось невдовольняють начальство. В таких випадках доводити чиюсь невинність ніхто й не намагається, бо якщо начальство порушує питання про суд над кимось, то зовсім не для того, щоб виправдати його.

Це явище виразно характеризує А. Боссарт у статті „Товаріщеский самосуд", опублікованій у числі 37-му журналу „Огоньок". Вона пише, що „тоталітарна контроля над особистістю, страх перед розправою і трактування будь-якої влади як органу кари надто довго визначали суспільну систему моральних цінностей. Покоління сталінської епохи виховувалися на мусулманському девізі „Вбий невірного".

Справді, совєтські громадяни протягом багатьох десятиліть повинні були робити вибір: вбити чи бути вбитому. Саме тому найчесніші, найпорядніші і наймудріші представники всіх народів Совєтського Союзу мільйонами гинули в тюрмах і концтаборах. Чимало з тих, хто вижив, були не найкращими представниками своєї нації. З них розвинулась спільнота безкорисних комісарів, на котру громада дивиться, як на вовчу зграю.

„Раніше як було? — пише далі А. Боссард. — Мій дім — моя фортеця. Потім син за батька мусів відповідати. Згодом сина звільнили від відповідальности, але за родинною злагодою почали пильно стежити партком і профспілка, тепер громадськість отримала нові повноваження. Вона оцінює: чи має право дана сім'я на подальше існування? Заходять до помешкання три вояки, один — біля дверей, другий — на кухню, третій — до відпочивальні. І надають допомогу. Незважаючи на заперечення".

Постає питання: для чого, при наявності професійного суду, створювати ще й „товариський", не ознайомлений навіть з азами законности? Чи не ліпше назвати його „любительським", бо що спільного він має з товариством? Мета „товариського" суду завжди одна: звинуватити й покарати. Щоправда, на відміну від наполеонівського цей суд не сам визначає кару і не сам її здійснює. Це робить адміністрація з оглядкою на закони і то лише з метою уберегти себе на випадок, якби підсудний оскаржив їхні дії, до професійного народного суду. Але ж і там сидять, хоч і грамотніші, але не менш покірні владі та обтяжені власними турботами люди. Отже вплинути на їхню думку для начальства не становить труднощів. В таких випадках свідками звинувачення виступають активісти товариського суду. Суд і не подумає вбачати в цьому процесуальні порушення, навпаки, поставиться до таких свідків з особливою довірою, як до найбільш поінформованих і шановних представників колективу. Адже сенс совєтського судочинства полягає в тому, щоб будь-яким чином довести вину людини. Ніхто не завдає собі клопоту, щоб виправдати когось.

А. Боссарт описує епізод, що стався в одній із московських шкіл. Побилися дівчата. Оксана тримала суперницю „за лікті", коли інші били. Оксані це виповнилось шістнадцять, отже згідно з законом віддати під суд її, не можна, зате вона підлягає судилищу, тобто товариському судові. Шкільні керівники та інспекція у справах неповнолітніх вчинили над цією дев'ятиклясницею справжню розправу. Ні вона, ні її мати, ні однокласники не уявляли чим закінчиться „товариський суд". Опустивши голову, Оксана пошепки повторювала одне й те ж: „Я не била, я тримала за лікті".

Спокійним голосом директор школи оголосила, що вирішено відправити Оксану до спеціяльного ПТУ в Бурятію. Під назвою спеціяльного професійно-технічного училища насправді ховається тюрма для неповнолітніх, до якої на два роки відправляють п'ятнадцятирічну дівчинку, навіть не розібравшись в суті справи. „Прямо із школи, — пише Боссарт, — без суду і слідства, без останнього слова, без прощання з мамою, без надії на касацію, без адвоката, без будь-якого права на виправдання, без тіні надії — прямо в заґратовану машину". Коли ж кореспондентка, вражена, сподіваючись, що ще можна щось поправити, підійшла до президії „товариського суду", вже здалеку показуючи посвідчення, „дванадцять розгніваних людей в замішанні заруахали стільцями. Їхньою першою і єдиною реакцією на питання кореспондентки було: „Як ви сюди потрапили? Хто пустив?"

Чи настане колинебудь край отаким розправам при замкнених дверях? Бо й до сьогодні старі закони й методи покищо ніхто не відмінив. Вони виявилися не тільки живучими, але й найбільш надійними. Нове мислення з великими труднощами пробиває собі дорогу крізь безпросвітні хащі вихованців старої школи. Впевнені в своїй правоті, вони називають себе комісарами, громадськими комісіями, товариськими судами і ніхто не визначає і не цікавиться рівнем компетенції, культури, моралі повноважних представників громадськости, що складаються переважно з партійних та комсомольських активістів.

Іван Кедрин

Цікава книжка

(Любов Коленська „Потойбіч Рубікону", оповідання, новелі та нариси, драма „Потойбіч Рубікону", В-во „Свобода", Джерзі Сиґі, Н. Дж. 1988, стор. 264)

Найбільш позитивна сторінка цієї книжки — четвертої зряду — безумовний оповідацький талант авторки. Вона вміє породжувати в читача зацікавлення „що далі?" — і спонукати його читати до кінця. Коли пригадаємо, скільки-то разів людина відкладає книжку, перечитавши кільканадцять, інколи лише кілька сторінок, з яких віє нудотою, то хист добре прикувати читача до книжки — це не абияка прикмета. Є у книжці аж 18 коротких кількасторінкових новель. У кожній з них — інший сюжет, інша проблема. Разом — широчінь зацікавлення авторки і її тонкий спостережницький хист. Хоч кожний з отих нарисів чи оповідань становить цілість для себе, всіх їх в'яжуть деякі спільні риси. Передусім — у більшості з них — любов; виідеалізована, як це було „за давніх добрих часів". І тепер ще буває така любов: адже можна бачити на вулиці пару старенький осіб, які йдуть повільною ходою, взявшись під руки, зворушливий образ спільного пережиття півсторіччя чи й більше.

У книжці, про яку тут мова, ні сліду тієї революції у світі моралі й етики, яка тепер перекочується по всіх континентах, тієї повені розводів і подружих та родинних трагедій.

Єднає всі ці новелі український патріотизм, ненависть до комунізму й русифікаторського режиму; традиціоналізм, вірність Церкві й батьківщині. Єднає їх і мова: а вона квітиста, чимало у книжці мовних новотворів, аж інколи може породжуватися у читача сумнів, чи такою закучерявілою мовою говорять наші люди, чи нею говорять батьки до дітей і діти до батьків? Є між отими 18-тьма оповіданнями одне п. з. „Безупинний буревій" спогад, написаний у 1965 році, тобто одне покоління тому. „Часи міняються і ми зміняємось з ними" — стверджує староримська істина. У тому спогаді авторки з-перед понад двадцяти і кілька років мова „людська", як ми нею тоді і тепер говоримо, без контурн, аж мило читати.

Авторка втікає від банальности. Має дивну тягу до трагедій, нещастя, несподіванок гіркої долі. Коли навіть закінчується оповідання щасливо, то цей „геппі енд" приходить аж після помилкової лікарської дія́гнози щодо пістряка легенів і після катастрофи літака. („На грані життя і смерти"). З сучасної дійсности використано мотив молодечого хуліганства („Жарт"), використано психічне потрясення адоптованої дівчини, яка випадково довідується, що її батьки не є її біологічними батьками („Між двома матерями"). Використано й мотив міжнародного тероризму („Ромашка... чи багровий мак"). Дуже сильний, мистецько поданий спомин дівчини безпосередньо перед її вінчанням, як вся її родина втікала з Совєтського Союзу ніччю почерез прикордонну річку і в отій утечі згинули обоє її батьків і сестри, а живою залишилась тільки вона і братчик, що його потопаюча мати вкинула їй на прощання („Дорогою ціною"). Це першорядний нарис, драматичний і зворушливий.

Але нема такого у світі, щоб усе було соняшне і гарне, і не було ніякої тіні. Останній нарис, чи пак оповідання „Поворот". Це добре, що авторка не ставить точки над „і" і залишає читачеві поставити її. Це добре, що авторка виминає банального уточнювання сюжету. Але в літературі (як і в журналістиці) обов'язує істина, що не має значення, що знає і що думає автор, а має значення вирішний критерій, — яке враження робить все це на читача. Читач 10-сторінкового „Повороту" подібний до глядача на виставці образів, який любить у картині реалізм або імпресіонізм, хай уже експресіонізм, а має перед собою абстракт із плямами і рисками — естетичний, але йому незрозумілий.

Як і в попередніх книжках авторки, особливо в останній „Дзеркала", є прегарні описи природи, якими часто розпочинаються оті новелі.

Заголовок цілої книжки авторка взяла від заголовка другої частини книжки, яку становить драма на три дії, при чому кожна з дій має ще по дві-три відслони. Найважчим, найтруднішим твором з усіх ділянок літератури є драма. І в нас, в українській літературі, на першому місці стоїть поезія, на другому проза, на останньому драма. Із побутовщини українську драму видобули Леся Українка і Володимир Винниченко, але коли це було і скільки добрих п'єс появилося від часу творчости цих велетнів драми, включно майже з сучасним Миколою Кулішем (народився 1892 року, арештований 1934-го)? „Три єдності" античного грецького Есхіла, що його вважають батьком драматургії, — єдність часу, місця і дії — дощенту розторощив Вілліям Шекспір.

До нього долучились два інші титани драматургії: Генрик Ібсен і Гергард Гавптман. (До речі: на могилі Ібсена є тільки перші літери „Г. І", бо кожний норвежець повинен знати, хто там спочиває). Як кожний молодий актор мріє, щоб грати титулову ролю „Гамлета" і на свій лад рецитувати безсмертне „Бути, чи не бути — ось питання", так кожна молода (европейська) акторка мріє, щоб грати Нору Ібсена. В історії українського театру золотими літерами вписалась Марія Морська у ролі Гедди Ґаблєр Ібсена. (Помер-

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Барагура

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ — З ДВОХ ЛИХ ВИБРАТИ МЕНШЕ

Обов'язком кожного льояльного американського громадянина без уваги на його національне походження, є взяти активну участь у голосуванні на нового президента й віцепрезидента ЗСА. Цей обов'язок має й українська спільнота в Америці. Відмовитися від виконання цього громадського обов'язку не сміємо.

На наших очах проходить безпощадна, неперебірлива в засобах передвиборча кампанія. Але ціллю цієї статті не є вести пропаганду, чи агітувати за одною, чи другою політичною партією, бо кожний член нашої спільноти мусить сам рішитися за котрою з них дати свій голос згідно зі своїм переконанням і сумлінням, маючи на увазі так добро своєї прибраної батьківщини, яка дала нам притулок, як і з уваги на добро власної спільноти, з якою поєднаний нерозривними вузлами єдности.

Проти себе стоять у смертельному змаганні дві партії — демократично-ліберально поступова з сильним ухилом наліво і республіканськo-консервативна, яка орієнтується на традиційні позитивні притаманності американської спільноти. Характер цієї партії більш відповідає українській національній психіці, наша бо спільнота теж консервативна й базована на традиційно-позитивних елементах.

Хоч розбіжності й різниці в поглядах, переконаннях і конкретних плянах їх здійснювання між обома партіями великі й інколи існує між ними, здавалося б, непрохідна прірва, то все таки обі партії ставлять однозгідно на першому пляні добро власного народу й інтереси власної держави, як це водиться в національно свідомих і політично та державницько вироблених народів.

На котру партію ми не голосували б, не можемо сподіватися від жадної з них прихильного ставлення до позитивної розв'язки найважливішої нашої ідеї — вільної, самостійної, суверенної української держави. Американська міжнародна та закордонна політика, незалежно від того, котра партія при владі, традиційно стоїть послідовно на становищі зберегти великопростірну російську імперію, будь-вона царська, демократична, чи комуністична. Творці цієї концепції впевнені, що тільки така політика ґарантує безпеку американської спільноти й держави. Погляд навряд чи правильний.

Чи ця політика на далеку мету виправдається — покаже час, бо з одного боку російська політична думка за будь-якого режиму й устрою стоїть непохитно на позиції „єдиної, неділимої", з другого боку вже від часів Івана Грозного має на оці опанування світом, як остерігав у своїх маніфестах до західніх держав гетьман Іван Мазепа.

Тому українська державницька карта в світовій, чи радше американсько-російській політичній розгрі, шанси не має...

У питаннях для нас менш принципових, хоч все таки життьово важливих, можемо більше сподіватися від американської орієнтації на позитиви й традиції, ніж від середовища, яке потурає негативам, що розкладають організм спільноти й діють на користь ворожої потуги.

Ці моменти повинні взяти до уваги наші управнені до голосування громадяни в день виборів.

Бо якщо до вибору є два лиха, то краще вибрати менше...

Микола Щербак

„ІКОНОСТАС УКРАЇНИ"

IV.

Жіночий голос обривається і наростає чоловічий голос:

Земле зойку
тебе засівали
зерном і потом
тепер ти просиш
нашої плоті
і рало смерти
оре нам очі
й душу в розпуці
скільки страстей
смеркань над садибами!
місяць б'є цвяхи
в запалі груди
виполює чорні печаті
чиї це пазурі
нам видирають
останню кришку з рота?
сонце — не сонях
ранки в тумані
ще не прозріли
зіниці світу
на наші печалі
де ви, роси,
на наші рани?
озвіться леготи!
воскресни, зелене,
світися плодами!
хай мертві потішені
стануть землею.

Завершуючи другий розділ твору, Віра Вовк змальовує селянську світлицю. Пряде пряха. Її слова звучать речитативом:

Пряду волічку
З темних давнин —
Таємну річку
Наших годин

Вишивальниця (хреститься):

Нитка з іглою
Вишила в болю
Жалем-журбою
Жіночу долю

Пряха:

В волі й неволі
Серце щемить:
Нитка — як доля,
Доля — як нить.

В „Іконостасі України" Віра Вовк виявила повну силу свого таланту, велику силу мистця! Своїм мистецьким зображенням її твір є важким звинуваченням тому суспільному ладу, що перетворює життя людей у трагедію.

IV

В „Іконостасі України" — містерії Віри Вовк — видивляється наше сьогодення. Застосовуючи драматичну форму, поетеса відтворює звучання похоронних дзвонів з поліфонічними хорами. Іде процесія свічок:

Хор І: *Чорний чад*
Чорний сад
Чорний сум
Чорний яр
Бам — бам — бам — бам!
Хор ІІ: *Сибір — Урал!*
Журба — печаль
Бам — бам — бам — бам!
Хор І: *Чорний жар*
Чорний жаль
Чорний біль
Чорнобиль
Бам — бам — бам — бам!
Хор ІІ: *Сибір — Урал!*
Журба — печаль!

І раптом вривається сольо із символічним звучанням:

Сонце, де ти?
В чорному яру
Чорний цвіт —
Сонні маківки
головами кивають
над чорним биллям
Чорний дзвін
На сполох!
На сполох!

Знову чується хор: Хор: *Чорний сум*
Чорний чад
Чорний сад
Страсний сад
Страшний суд
Хор ІІ: *Со-свя-ти-ми*
У-по-кой...

Закінчення буде.

ТОВАРИСТВО СВЯТА СОФІЯ — КОМІСІЯ ПАТРІЯРШОГО ФОНДУ

повідомляє:

на **ПАТРІЯРШИЙ ФОНД** зложили:

VII — 88

300.00 дол. д-р Роман Войнаровський,
200.00 дол. д-р Володимир Онуферко.
150.00 дол. Надія Лоцуняк (на Св. Софію в Римі).
по 100.00 дол. Юлія Вертипорох (у пам'ять бл. п. Івана Богдана Вертипороха, в 5-ту річницю смерти), Оксана Поритко, д-р Микола Грушкевич, Іванна Яворська, д-р Роман Смик (даток за 3-ій квартал 88 р.), Ірена Дибко-Филипчак (на будову бібліотеки в Римі у пам'ять мужа бл. п. д-р Бориса Филипчака у 3-тю річницю смерти), д-р Олег Снилик (Замість квітів на могилу шваґерки бл. п. Евстахії Снилик),
75.00 дол. Олена Куса (у пам'ять покійних братів бл. п. Антонія та Володимира Івашка).
по 50.00 дол. Юрій і Ольга Федик, Комітет 1000-ліття Християнства в Україні в Ню Гейвен, Конн., Оксана Мостович, Зенон і Гелен Максимів, Укр. Конґресовий Комітет — Відділи Філядельфія, Па.
30.00 дол. Денніс Кузмович,
по 25.00 дол. Константин Маціпинський, Володимир Обушак, Орест Колтунюк, д-р Олег Снилик (замість квітів на могилу бл. п. Наталії Березовської), Іван і Марія Ґумовські, Михайло Мисяк, Ярослав Клим (на будову бібліотеки і музею в Римі Й. і І. Качанівський, Нестор Когут (замість квітів на могилу кузина бл. п. Богуслава Когута), інж. Станислав Берегулька (в пам'ять бл. п. проф. Омеляна Кушніра),
по 20.00 дол. д-р Йосиф Сененький, Володимир Черевко, Анастазія Цвях, Михайло Дуб,
по 15.00 дол. Омелян Комарницький, мґр Юліян Бачинський (на будову музею і бібліотеки при УКУ в Римі), Ярослав Масюк (на будову музею і бібліотеки при УКУ в Римі), П-во Іваницькі (замість квітів на могилу бл. п. Ярослава Дуба),
по 10.00 дол. Іванна Середницька, Дмитро Павлиш, Анна Ґоот, Микола Павлюк, Володимир Барагура, Р.С. Терлецький, Анна Сташко,
5.00 дол. Н. Прегар,

На радіопрограму „Голос Української Діяспори зложили:
300.00 дол. УККА — Відділ у Філядельфії, Па.
по 100.00 дол. ред. Василь Пасічняк, Українська Щадниця у Філядельфії, Па., (місячний даток), Кредитівка „Самопоміч" в Ню Йорку (місячний даток),
по 50.00 дол. Михайло і Теодозія Ґаладза, Т-во Українських Інженерів Америки — Відділ у Філядельфії, Па.

На релігійні книжки для Українців в Східній Европі зложили:
25.00 дол. Лідія Фіцалович,
20.00 дол. Оксана Міз,
10.00 дол. мґр Юліян Бачинський,

Збірка Українського Патріярхального Товариства — Відділ в Гартфорді, Конн. переслав д-р Ярослав Остапюк.
зложили:
200.00 дол. д-р Михайло Яцух,
по 50.00 дол. Стефан Боднарчук, Надя Гафткович, Борис Крупа, Олександер Пришляк, Іван Яриш,
40.00 дол. д-р Юрій Остапюк,
по 30.00 дол. Юрій Жевко, Марія Литва, Яків Нестерук, Яків Палюга, Андрій Рудик,
по 25.00 дол. д-р Юрій Барановський, Володимир Боляк, Михайло Вічковський, Осип Гладун, Михайло Гарасимів, Ірина Ґудз, А. Капустинський, Богдан Козак, Роман Кузьма, Мирослава Кузьо, д-р Ярослав Остапюк, Петро Пришляк, Володимир Саляк, Роман Соболь, Евдокія Стельмах,
по 25.00 дол. Іван Табель, Ірина Чайковська, Андрій Чорняк, д-р Михайло Яцух, мол., Аскольд Яцух, Михайло Шевчук,
по 20.00 дол. Володимир Балко, Петро Борисюк, Іван Босак, Катерина Гадзевич, Василь Гаврилюк, Іванна Ґринь, Петро Дутка, Іван Заставський, Мирон Зелез, Микола Зень, Лев Коваль, Павло Крамар, Орест Кузьма, Володимир Левський, Іван Локоть, Тиміш Мельник, Василь Назаркевич, Роман Платош, Стефан Покора, Любомир Рокицький, Олександер Рудзінський, Петро Рудко, Іван Свірський, Антін Скоробогатий, Володимир Стасишин, Лев Стеткевич, Євген Сиротюк, Катерина Тесла, Петро Титор,
по 15.00 дол. Євген Борейко, Михайло Дережицький, Павло Кебало, Стефан Оприско, Анна Печинська,
по 10.00 дол. Галина Баландюк, Стефан Волянський, К. Гринчук, Тереза Ґлух, Марія Ґреськів, Анна Ґрисяк, Ольга Дзюбина, Іван Забитовський, Галина Кобей, Петро Ковальський, Ярослава Кукіль, Михайло Куртяк, Петро Кучерявий, Володимир Кефор, Василь Куцман, Григорій Марич, Ірина Мельник, Антін Наконечний, Анна Небожук, Юліян Охрім, Осип Охрім, Юрій Оприско, Софія Радьо, Анна Рогатинська, Роман Рубай, Мирослава Солук, Софія Туркало, Стефанія Фаль, Богдан Ціропапович, Стефанія Цох, Петро Шагай, Михайло Мельник

Організації:
75.00 дол. Кредитівка,
по 50.00 дол. УККА — Гартфорд, Конн.
Т-во Дивізийників,
Укр. Патріярхальне Товариство, Відділ: Гартфорд, Конн.
30.00 дол. 5-ий Відділ ООЧС-у
по 25.00 дол. 93-й Відділ СУА,
Укр. Нар. Союз — 277
СУМ — Гартфорд,
Об'єднання Жінок ООЧС-у

Товариство Свята Софія — Комісія Патріяршого Фонду — складає щиру подяку усім вельмишановним жертводавцям і збірщикам.
Всі датки на Патріярший Фонд Товариства Свята Софія можна відтягати від податку: IRS No.: 23-7380645.

Всі чеки просимо виписувати на:

St. Sophia Religious Association — Patriarchal Fund

та пересилати на адресу:

7911 Whitewood Rd. • Philadelphia, Pa. 19117

ЗВЕРНЕННЯ
КРАЙОВОГО КОМІТЕТУ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні потребує вашої негайної фінансової підтримки.

Крайовий Комітет не є пов'язаний з іншими комітетами, які може подібно називаються і також збирають пожертви на свої акції у зв'язку із 1000-літтям Християнства України.

Якщо хтось вже склав свою пожертву на місцевий комітет для відзначення цього ювілею, чи на Гарвардський Проєкт 1000-ліття, Крайовий Комітет з цієї пожертви не буде користати, бо вона вплинула до фондів інших організацій.

Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні перевів дуже успішно триденні святкування у Вашінґтоні, в днях 7-го, 8-го і 9-го жовтня, ц.р. В самій маніфестації брали участь понад 20,000 осіб, в тому багато молоді. Три концерти стягнули біля 10,000 публіки.

Всі ці акції та імпрези були дуже коштовні і вимагали великого фінансового вкладу. Тому Крайовий Комітет звертається до щедрої української громади з проханням про конечну і негайну фінансову підтримку.

На покриття видатків отримано у вересні, ц.р. суму 47,000 дол., а в жовтні, ц.р. других 46,000 дол., разом 93,000 дол.

Між найновішими пожертвами були такі більші суми:
2,000 дол. — Українська Федеральна Кооперативна Каса „Самопоміч", Чикаґо.
500 дол. — Комітет 1000-ліття у Кергонксоні, Н.Й.

по 100 дол.:
Володимир Квас, Кергонксон, Н. Й.
Василь Шикеринець, Джемейка, Н. Й.
Оксана Бедрій, Покіпсі, Н. Й.
Катерина Мисько, Кергонксон, Н. Й.

Пожертви збираються через ЗУАДК і вони є звільнені від уподаткування.

Чеки проситься виставляти на: UUARC, Inc. Millennium of Christianity in Ukraine Fund **та висилати на адресу:** 1319 W. Lindley Avenue, Philadelphia, Pa. 19141.

Крайовий Комітет просить всі українські організації та поодиноких громадян допомогти йому у його праці.

У Відні...

(Закінчення зі стор. 1)

чистостей о. прелатові Дзеровичу й о. Шлеґелеві і пригадав, що цього місяця сповнилося 50-ліття священства Владики Любачівського. Він побажав йому від усіх присутніх многих і багатих літ, що спонтанно підхопила ціла заля.

З черги Кардинал Ґроер подякував за запрошення до участи в урочистостях та побажав Патріярхові Любачівському, духовенству і мирянам щедрих ласк Господніх, що всі закріпили поновним многоліттям. Після промов присутні підходили до почесного стола, де мали змогу особисто розмовляти із церковними достойниками.

У вівторок, 27-го вересня, в другій програмі австрійської телевізії були передані уривки із Літургії з об'єктивною інформацією про трагічну долю УКЦеркви в Україні та інтерв'ю з Кардиналом Любачівським.

СЕНАТ ЗАДЕРЖАВ КАРУ смерти у новому протинаркоманському законопроєкті. Голосами 64 до 25 сенатори відкинули пропоновану поправку доживотного ув'язнення без права на звільнення. Якщо пропонований законопроєкт стане законом, то в Америці каратимуть смертю тих злочинців, що доконують вбивства пов'язані з наркоманством.

ВИСТУПАЮЧИ НА ЗУСТРІЧІ представників держав, які виявили готовість допомогти у відбудові афганської економіки, совєтський представник, голова совєтської делеґації на Генеральній Асамблеї ООН Александер Бєлоногов заявив, що Совєтський Союз активно допомагатиме у відбудові господарської системи в Афганістані і виділить вже в наступному році 400 міл. карбованців допомоги для тієї цілі. По офіційному курсу ця сума становить приблизно 600 міл. дол. Очевидно, кремлівські керівники допомагатимуть афганцям тільки тоді, як в Кабулі урядуватиме насаджений ними комуністичний уряд Наджібулли, чи іншого лідера і припинять таку допомогу у випадку перемоги антикомунісичних повстанців-муджагедінів, — кажуть політичні спостерігачі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 21-го ЖОВТНЯ 1988 р.

Пассейк, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 42-го Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі при 237 Hope Ave. Просимо взяти численну участь. Приєднуйте нових членів до УНСоюзу. — **В. Марущак, рекр. секр.**

„Запрошуємо..."

(Закінчення зі стор. 1)

ноки панелі, де прелеґенти коротко з'ясують тему, а відтак буде залишений час до дискусії і батьки будуть мати нагоду висловити свої думки. Перший панель на тему цілей і програми Пласту буде вести пл. сен. А. Біґун, а панелістами будуть пл. сен. Д. Якубович і М. Ваньо. В другому панелі на тему пластових таборів модератором буде пл. сен. Ю. Савицький, а доповідачами пл. сен. Н. Самокіш, Б. Павлюк і А. Рудакевич. Панель про значення української мови вестиме пл. сен. П. Ставничий, а доповідачами будуть Х. Чехут-Макейдо і пл. сен. Н. Голинський і вкінці на тему включення батьків у виховну працю будуть говорити З. Боднар і М. Рулакевич, а модератором буде пл. сен. Ю. Попель.

Як інформує З. Брожина, вже вислано запрошення на цю конференцію до батьків, до голів гуртків Пластприяту і до поодиноких станиць — одним словом, до всіх що можуть бути зацікавлені дальшим веденням пластової виховної праці. А ця праця в сьогоднішних обставинах життя не є легкою. Розпорошення нашої громади, що втікає на перед містя робить щораз більше складним довоження до українських центрів дітей, велике число матерів, які працюють заробітково, залишає дітей на чужі руки, питання уживання в родинах української мови — все це болючі проблеми, які вимагають розв'язки — але спільної і попередженої виміною думок поміж обидвома зацікавленими сторонами.

Наша гостя завважує, що доводиться часто слухати різних думок, критичних поглядів, про виховну працю в Пласті але... на прийняттях, біля церкви чи біля пластової домівки і розуміється ті голоси ніколи не доходять до тих, яких вони торкаються. На конференції в листопаді буде нагода прилюдно висловити свої погляди, послухати інших і може дійти до спільного знаменника.

Тепер все залежить лише від того, щоб батьки справді відгукнулися і прийняли прихильно цей новий почин, а якщо він удасться можна буде повторити його також для західних стейтів ЗСА.

Хто бажає більше інформацій про пляновану конференцію або хоче зголоситися може писати на адресу: Mila Rawluk, 215 Norristown Rd, Bluebell, Pa. 19422. Оплата за участь в конференції — 25 дол. і вона включає спільний обід.

Вісті з Оттави

М. Руденко відвідав Оттаву

В своїй подорожі по більших містах Канади Микола Руденко завітав до Оттави в вівторок, 13-го вересня ц.р. Не зважаючи на те, що це був будний день, в залі української православної церкви зібралось понад 100 осіб, щоб зустрінутись з одним з найвизначніших борців за національні та людські права українців.

Почесний гість, який є головою Закордонного Представництва Української Гельсінкської Спілки, дав огляд діяльности і принципів цієї організації, за приналежність до якої він сам, його дружина Раїса та багато інших патріотів на рідних землях карались в совєтських концентраційних таборах, тюрмах і на засланні.

М. Руденко, помимо своїх немалих досягнень в літературній, публіцистичній та громадській діяльності, дуже скромна людина. Він спокійно і тверезо з'ясував сучасне положення українського суспільного руху в Україні і закликав присутніх протестувати всіми силами проти нових репресій в Україні. Ці репресії почались зразу після масових маніфестацій у Львові. Вони, згідно з останніми вістками, набирають характеру організованої акції проти тих, які борються за демократичні права українців в рамках теперішньої совєтської політики перебудови і „гласности".

Микола Руденко особливо закликав до того, щоб висилати протести, по можливости через канадське міністерство закордонних справ, проти арешту Івана Макара у Львові, якого незаконно ув'язнено і проти якого готується судовий процес. М. Руденко турбується долею свого сина Юрія, який бере активну участь в дисидентському русі в Україні. Є вістки, що він був арештований на початку серпня ц.р. і це був би ще один доказ, що совєтські власті починають нову хвилю репресій проти українських патріотів в Україні. У відповідь на питання присутніх достойний гість остерігав перед емоційними виявами ненависти до жидів, які були викликані засудом на кару смерти Івана Дем'янюка. Він признав, що суд над Дем'янюком був показовим і несправедливим, але Руденко також звернув увагу на те, що на далеку мету ми повинні шукати деякого порозуміння з жидами, серед яких є багато таких, які помимо сильного антиукраїнського сентименту серед жидівської діяспори, шукають порозуміння з українцями. Микола Руденко підкреслив, що КҐБ всіми засобами підсилює ворожнечу між українцями і жидами, щоб ослабити обі сторони.

Міністерство багатокультурности

Прем'єр-міністер Канади Браєн Малруні оголосив 15-го вересня ц.р. створення повного міністерства багатокультурности і громадянства. Хоч це повідомлення збігається з початком передвиборчої кампанії і напевно було мотиване бажанням здобути т. зв. етнічні голоси, воно не тратить своєї важливости і його належить вітати як позитивний крок в політиці уряду Канади. Самостійне міністерство багатокультурности і громадянства матиме нагоду випрацювати свою програму без необхідности покладатися на адміністративні та фінансові ресурси головного міністерства, яким, від початку існування програми, було міністерство державного секретаря.

Створення самостійного міністерства багатокультурности і громадянства не було прийняте надто прихильно англомовною і франкомовною пресою. Хоч ця преса слушно підкреслювала, що це було передвиборче потягнення, вона рівночасно заперечувала потребу такого незалежного міністерства, виказуючи тим самим своє упередження до самої ідеї культурного плюралізму.

Існування самостійного міністерства має для українців відносно позитивне значення. Було б побажаним щоб у новому міністерстві українці мали прихильних урядовців на відповідальних становищах як серед бюрократії, так і серед дорадників міністра. Напевно Комітет Українців Канади та його Інформаційне Бюро в Оттаві буде старатися наладнати прихильні відносини з новим міністерством.

Тисячу років Християнства на Україні. Енциклопедична хронологія

Належить привітати появу цінної і виданої на часі книги в англійській мові під вищенаведеним заголовком. Своїм виглядом і змістом ця книга заповнює ту прогалину, яка була очевидною від самої інавгурації святкувань Тисячоліття. Книга оформлена старанно і зі смаком. Світлини, репродукції ікон та фотографіїй є високої якости. Зміст кожної частини цікавий, солідно опрацьований і, головне, він є зрозумілим для пересічного читача.

Ця книга заслуговує на детальну рецензію з боку наших спеціялістів-істориків і знавців релігійних справ. Мені, пересічному читачеві, вона подобалась і я її радо рекомендую.

Степан Яворський

Вступайте в члени УНС

Цікава книжка

(Закінчення зі стор. 2)

ла у 1932 році у Варшаві. Справжнє прізвище Фессінґ).

Добре, як якийсь письменник (письменниця) має амбіцію спинатись щораз вище. Але небезпечно і згори засуджено на невдачу, коли хтось, ступаючи сходами вгору, прагне перескакувати зразу 5-6 ступенів. Вартість п'єси полягає перш усього у акції. Драматург мусить знати перфектно сцену. Не вільно уводити в п'єсу дискусії між дієвими особами, які нагадують газетну статтю. Не вільно теж писати такі ситуації у драмі, які породжують сумніви, чи вони життєво можливі, реальні. У драмі „Потойбіч Рубікону" чималу ролю грає 8-річна дівчинка. Чи вона розуміє патетику тексту? В американській кінематографії здобула собі славу мала дівчинка Ширлі Темпл, ґеніяльний унікат (дійшовши зрілого віку була активна в Республіканській партії і стала членом місії ЗСА в Об'єднаних Націях). Чи для ролі 8-річної Лілі можна знайти українську Ширлі Темпл? І ті два каґебісти з револьверами та їх намагання силоміць схопити двох українців, совєтських громадян, — добре свідчить про фантазію авторки.

Книжка з технічного погляду видана люксусово; має присвяту: „Моїм доням Христині і Марті", і гарний природний портрет письменниці. Друкарня „Свобода" — одна з кращих наших друкарень; обкладинка полотняна, тверда, з прегарним золотим витиском графічного рисунку Любослава Гуцалюка, одного з найкращих наших мистців середущого покоління. Слід погратулювати В-ву „Свободи", що видало цю цікаву книжку.

ОПИТ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ МЕРЕЖІ Сі-Бі-Ес і щоденника „Ню Йорк Таймс" виявляє, що у великій більшости громадяни співчувають з тими, що хворіють на хворобу АІДС. Одначе, ці співчуття американські громадяни не переносять на тих хворих, які є гомосексуалістами чи наркоманами і впорскують собі наркотики дожильно. Найновіші опити також вказують на те, що громадськість не сприяє ієї дарових шприц для тих людей.

·Помолімось за наших друзів

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

за спокій і вічну радість душ померлих Членів Фонду Катедр Українознавства.

Впреп. о. крилошанин Петро Огірко відслужить Заупокійну Святу Літургію в п'ятницю, 28-го жовтня 1988 року, о год. 9-ій ранку, в УКЦеркві Покрови Пресвятої Богородиці в Озон Парку, Н. Й. за Блаженної Пам'яті:

АНТОНА БЕРЕГУЛЬКУ
ОСИПА ГАРАСИМЯКА
МИХАЙЛА ГИРУ
МИХАЙЛА ДУДРУ
КСЕНЮ КАЛЬМУК
ОСИПА МАРУСЯКА
д-ра ТЕОДОРА САРАХМАНА
ТЕОДОРА і ТЕКЛЮ САРАХМАНІВ
ІВАНА СЕНЬКОВА
проф. д-ра ЗІНОВІЯ ХРАПЛИВОГО
ЗЕНОНА ШВЕДАКА

Всіх Вп. Членів ФКУ просимо про молитви за померших наших друзів.

Помоліться в часі відправи Заупокійної Богослужби, щоб поєднатись з нами в поході молитов до Всевишнього за тих, що творили добро.

Вічна Пам'ять Померлим Членам ФКУ!

ГОЛОВНА ЕКЗЕКУТИВА ФОНДУ КАТЕДР УКРАЇНОЗНАВСТВА (ФКУ)

Управа Т-ва „Бойківщина"
Відділ „Маківка" в Ню Йорку

ділиться сумною вісткою зі своїми Членами, Мешканцями Бойківщини і всім Українським Громадянством, в сороковий день відходу у Вічність Голови Головної Управи Т-ва „Бойківщина", головного редактора бойківських видань, активного громадського діяча

мґра права

МИРОНА УТРИСКА

Цією дорогою Управа „Маківки" зі своїми членами складають щире співчуття Дружині п-ні мґр галі Утриско, сестрі та ближчій і дальшій родині.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Управа Відділу „Маківка"

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що у четвер, 13-го жовтня 1988 р. відійшов у Вічність на 40-му році життя

наш Найдорожчий
СИН, БРАТ і ВУЙКО

бл. п.

РОМАН КОЗАК

РЕДАКТОР і АВТОР

ПАНАХИДА відбудеться у вівторок, 18-го жовтня ц. р. о год. 7-ма веч. у похоронному заведенні Насевичів при Franklin & Brown вул. у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН відбудеться у середу, 19-го жовтня 1988 р. о год. 8:30 ранком з похоронного заведення до церкви св. о. Миколая при 24-ій і Poplar вул. у Філядельфії, Па.

Залишив у глибокому смутку:
мама — АННА з чоловіком ОСИПОМ ВОМПЕЛЕМ
сестра — ГАЛЯ з чоловіком ЮЛІЯНОМ ЛЕВИЦЬКИМ і сином ПЕТРУСЕМ
брат — ПЕТРО ВОЛОДИМИР з дружиною МАРІЄЮ
та ближча і дальша Родина

РОЗДУМИ З ПРИВОДУ ЛЕМКІВСЬКОЇ ВАТРИ '88

У минулі століття одним з центрів релігійного і культурного життя галицьких та угорських русинів (лемків) був василіянський монастир у Красному Броді на Пряшівщині. Сюди щороку приїжджали тисячі русинів з обидвох боків Карпат не тільки для того, щоб помолитися, але, в першу чергу, щоб зустрітися. У XV-XVIII ст. лемки жили в горах невеличкими поселеннями. В межах своїх поселень вони швидко переженилися, і, щоб зберегти „чисту кров", приводили своїх дорослих синів і дочок у Красний Брід, аби вони тут взаємно пізнали себе. Часу було мало, віддалі між селами значні, і, щоб не гаяти часу, молоді люди тут же у монастирі закохувалися і поверталися додому одруженими. Для чужих спостерігачів така форма шлюбу здавалася дикою і вони називали краснобрідські отпусти „ярмарками на жінок". Влада намагалася заборонити ці „ярмарки". Були на це навіть спеціяльні королівські укази, однак всі старання виявилися марними. Не помогло навіть спалення монастиря графом Другетом. Русини приїжджали на понеділище: молилися до чудотворної ікони Богородиці, пили свячену воду (але й горілку), співали, танцювали і поверталися додому — один з іконою, другий з купленою коровою, інший з чарівною дівчиною, але всі з добрим враженням від взаємної зустрічі споріднених по крові людей.

Ансамбль „Лемковина" виступає на відкритті шостої „Лемківської ватри" в Бортному. (Світлина М. Мушинка)

В часі від 22-го до 24-го липня ц. р. у селі Бортне Горлицького повіту відбулася вже шоста „Лемківська ватра", яка мені чомусь дуже нагадувала саме ці історичні краснобрідські отпусти.

Цього року у цьому гірському, відірваному від світа селі (до найближчої автобусної зупинки треба добиратися дев'ять кілометрів), зібралося понад 5,000 лемків не лише з різних куточків Польщі, але й з-за кордону: з Совєтського Союзу, Чехо-Словаччини, Німеччини, Франції, Австрії і навіть з далекої Австралії. Добиралися вони сюди машинами різних марок, мотоциклами, велосипедами, але здебільшого пішки з рюкзаками на плечах. Були між ними старі діди й бабусі, що народилися тут, на Лемківщині. Для них зустріч з рідним краєм була чимось священним. Вони падали на коліна, цілували землю, любуючися високими смереками чи столітніми липами, підіймали очі у блакитне небо і не могли надихатися свіжим повітрям... Потім зривали квіточку, що нагадувала їм молодість, кленовий листочок чи смерекову гілочку й урочисто засували їх у старий молитовник на пам'ять...

Та 80 відсотків учасників цьогорічної „Лемківської ватри" були молоді люди, що народилися вже на чужині. А все ж таки і їх якийсь інстинкт, немов перелітних птахів, щороку притягає у край своїх батьків, який і вони вважають своїм рідним краєм. „Я пройшла майже усіми гірськими хребтами Совєтського Союзу, побувала і за кордоном, — сказала мені молодий інженер зі Львова Ганна Ванат, — а все ж таки дома почуваю себе лише тут, у лемківських Карпатах. Тільки тут я відчуваю справжню красу природи, рівної якій немає в усьому світі".

Понад 5,000 лемків не лише з Польщі, але й з багатьох країн світу зібралися у гірському селі Бортне на традиційну „Лемківську ватру".

„Лемківська ватра" відрізняється від усіх фестивалів, які я досі бачив. Вона тривала три дні і всі ці дні були насичені програмою. На простій сцені, розташованій у прекрасній природній сценерії, весь час щось діялося: зустріч з гостями ватри, конкурси у знанні лемківської бесіди, історії, географії та культури Лемківщини, читанні лемківських віршів, співі лемківських пісень, програма церковної музики, присвячена Тисячоліттю Хрищення Руси-України, програма, присвячена сторіччю з дня народження Дмитра Вислоцького (Ваня Гунянки), обирання кращої дівчини фестивалю („міс Лемковини"). З окремими концертами виступили співацько-танцювальний колектив з Команчі, вокально-інструментальні групи „Волограй" з Любліна, „Надія" з Ярославя та „Окмель" з Пшемкової, хор православної молоді з Білого Стоку. Поза програмою кілька чудових пісень проспівала Ольга Телеп із Львова; виступив навіть невеликий ансамбль рок-музики з Варшави. Дуже цікавою була зустріч біля ватри з учасниками національно-визвольної боротьби, спортивні змагання тощо. Може не всі програми відзначалися високим художнім рівнем; було чимало імпровізації, однак у кожній відчувалася щирість і сердечність. До глибини душі схвилювали глядачів простенькі віршики дітей від чотирьох до десяти років. Їх основна тема — любов до рідного краю, материнської мови.

Колишні червоноармійці з хвилюванням розповідали вдячним глядачам про свої військові пригоди, поранення і страждання. З кожної розповіді можна було почути висловлений чи притаєний жаль: „Ми із зброєю в руках воювали проти німецького фашизму, сподіваючись, що після перемоги настане для нас щасливе життя, а після перемоги нас з орденами на грудяг вигнано із рідних хат".

Справжньою оздобою фестивалю були концерти ансамблів „Лемковина", яка торік побувала на турне по ЗСА та Канаді. Її „Молитва Володимира" (слова і музика Я. Трохнівського) була справжнім гимном „Ватри".

Кожна з програм притягала багатотисячну публіку, що зібралася у цьому оригінальному амфітеатрі, де немає ні однієї лавки чи стільця. Одні сиділи на деревах, інші на пнях, ще інші на плавальних матрацах, спальних мішках, розкладушках, а переважна більшість просто на траві.

У перервах між окремими програмами із репродукторів весь час лунали українські пісні.

Після закінчення „офіційної" частини програми аматорські капелі грали до танцю: біля єдиної електричної лямпочки, що освітлювала простір амфітеатру, танцювали сотні молодих пар, танцювали у модерному ритмі з якимсь ритуальним завзяттям. Потім програма перенеслася від центральної ватри (яка не згасала цілих три дні), у простір, шатр (а нарахував я їх понад сімсот), де горіли десятки менших ватр. Біля кожної з них молодь, здебільшого при гітарі, майже до ранку співала.

Біля однієї з таких ватр сиділи чотири літні жінки (Анна Хохоляк, Люба Шкарубська та дві Марії Кобані) із Олешніци та Лігніци Вроцлавського воєводства. Вони без перерви співали кілька годин старовинні лемківські пісні, які й мені, як фольклористові, досі не доводилося чути. Співали хором, але з такою гармонією, що їм би міг позаздрити не один професіональний ансамбль. Навколо них зібралося коло вдячних слухачів, які кожну пісню нагороджували оплесками.

Обхід навколо церкви у Бортному під час урочистої Служби Божої, присвяченої 1000-літтю Хрищення.

„Чому ви не зголосилися на конкурс народних пісень?" — запитую я. „Наші пісні не для сцени, — відповіла найстарша. — Це плач нашої душі. Отам на заході нам ніде співати, хіба десь на весіллі, як зберемося разом. А тут вже оті навколишні гори спонукають до співу...". Дізнавшись, що я із Пряшівщини, вони заспівали мені кілька пряшівських пісень, потім чеських, словацьких... „А чи вмієте співати й польські?" — питаю. „Аякже. Вміємо. Однак до цієї атмосфери вони якось не годяться".

Лише тут я усвідомив собі, що за цілий час я не чув у Бортному ні однієї польської пісні, але, мабуть, і жодного польського слова.

Поступово групи біля ватр рідшали. Молодь парами відходила. На горизонті появився місяць у повному сяйві. Молоді пари мов заворожені дивилися на отой місяць, що освітлював теплу липневу ніч і гори. Їх рідні гори. Багато з них може вперше в житті почули спів півнів, що їх на зорі змусив встати.

Наш 19-річний син у сімейне шатро теж повернувся лише вранці і на запитання матері „Хто вона?", відповів одним словом „Лемкиня"...

Мене особисто на „Ватрі" найбільше фасцинувало раннє вмивання. Уявіть собі гірську річку, навіть не річку, а потічок над селом. Вода у ньому кришталево чиста, мов сльоза, журчить по камінню точно так як 40 чи 400 років тому. А в потічку сотні людей. Один чистить щіткою зуби, другий миє ноги, тут парубок голиться, підстригуючи вуса, там дівчина скинула блюзку і спідницю і доволі полощеться у бистрій водичці, її подруга вже помилася і поклавши мініятюрне дзеркало на лопух, дивиться у нього і розчісує довге волосся; рядом мати купає малу дитину, а поряд з нею бородатий дядько миє посуду. На березі гуси й качки ніби сердяться, що стільки народу наїхало у їхню річку. І над усім цим виходить раннє сонечко, у промінях якого люди... „очищаються". Мабуть так тисячу років тому виглядало хрищення наших предків.

Кралі „Ватри '88".

У неділю до полудня майже всі „ватряни" зібралися біля місцевої православної церкви св. Козьми і Дем'яна. Невеличка дерев'яна церковця не спроможна була вмістити і десятої долі віруючих, тому відправа відбулася під голим небом. Урочисту Літургію, присвячену 1000-літтю Хрищення Руси-України, відслужив сам єпископ при участі десятьох священиків. Літургію супроводжував об'єднаний хор під керівництвом Василя Дубця, однак фактично співали усі учасники святкування. А коли під кінець Богослужения над бортнянськими горами залунало могутнє „Многая літа", здавалося, що то співає уся Лемківщина, прославляючи славний ювілей.

Як я вже згадував, на „Лемківській ватрі" переважала молодь, яка прагнула довідатися якомога більше про своє минуле, почути якомога більше рідних пісень, нав'язати знайомства із своїми одноплемінниками. Молоді люди приїхали сюди за тисячі кілометрів, щоб поклонитися горам своїх батьків та дідів. До певної міри молодь задавала тон і програмі свята. Декому зі старших могла, наприклад, не подобатися тригодинна програма обирання міс Лемковини, під час якої вісім кандидаток на цей титул були піддані суворому екзаменові: мусили відповісти на ряд запитань, довести рукодільну зручність, роздягатися, одягатися, маршувати перед вимогливими жюрі тощо. Однак молодь в амфітеатрі буквально жила цією програмою, відчуваючи, що це їхня програма. А може це і була увертюра до неофіційних нічних зустрічей біля „мініватр"? Жодна статистика не підрахує, скільки молодих пар сполучила „Ватра". Мабуть, у цьому полягає найбільша її сила та значення.

Треба сказати, що молодь вела себе на „Ватрі" надзвичайно культурно. За цілих три дні я не бачив ні одного п'яного молодого хлопця чи дівчину, хоч не кажу, що молоді люди не пили горілки чи вина. Пили, як і ми, їхні батьки, однак „в рамках норми" — щоб кров зігрілася і язик розв'язався.

А коли у понеділок ми від'їжджали із Бортного, на місці, де проходив фестиваль, не залишилося жодного папірчика, жодної розбитої пляшки і навіть вершечки від пляшок ініціятивні хлопці і дівчата визбирали.

Після закінчення „Ватри" кілька груп молодих лемків із західніх земель вирушили у похід по колишніх лемківських селах, щоб ознайомитися із краєм своїх батьків, але й в силу своїх можливостей відремонтувати дахи опущених церков (щоб дощ не затікав), каплиці, придорожні хрести, цвинтарі. Коли ми поверталися додому, одну з таких груп зустріли у Зиндрановій під Дуклею, де молоді хлопці і дівчата під керівництвом Федора Гоча допомагали впорядкувати експозицію Музею лемківської регіональної культури.

Правда, і шоста Лемківська ватра не обійшлася без проблем. Це й не дивно. Таж це фестиваль, який ні від кого не має найменшої фінансової допомоги. Єдиний його прибуток є від продажу вхідних квитків, а видатків хоч відбавляй. Та організаторам якось вдається зводити кінці з кінцями. Вони умудряються навіть окремий 16-сторінковий журнал „Голос Ватри" видавати. Ясна річ, що всім доводиться працювати безплатно, лише на підставі ентузіязму.

Значним тягарем є „Лемківська ватра" і для мешканців Бортного, які в часі жнив змушені на кілька днів сповільнити, а то й припинити хліборобські роботи. Місцевий водопровід, розрахований на 50 хат, аж ніяк не може задовольнити потреби 5,000-ої публіки. Питтєвої води і цього року забракло вже у перший день.

Виникли й проблеми, так би мовити, „національно-ідеологічного" характеру: суперечки між „старими" і „молодими", між тими, що вважають лемків складовою частиною українського народу і тими, що вважають їх (тобто себе) окремим народом, не пов'язаним з українцями тощо. Та всі ці погляди з часом викришталізуються. На даному етапі найважливіше, щоб лемки, розкидані у чужому середовищі, зберегли свою ідентичність і не піддалися цілковитій асиміляції. Здійснити це не легко, але шоста „Лемківська ватра" підтвердила, що це можливо. Лемківська молодь, свідома своєї місії, живе і має всі задатки для майбутнього розвитку.

Повертаючись із Бортного, ми взяли до авта 17-річного студента сільськогосподарського училища, який назвав себе поляком, хоч згодом признався, що його мати лемкиня. Сам він по-лемківськи не вмів говорити, бо ніхто його не навчив, однак „Ватрою" був захоплений і повертався з переконанням, що відтепер буде приїжджати сюди щороку. „А чим тебе як поляка притягає Ватра?" — питаю. „Це мабуть, голос крови, бо ніде я не почуваю себе таким щасливим, як тут у горах. Моєю мрією є після закінчення школи поселитися тут у якомусь лемківському селі, заснувати сім'ю і жити тут до смерті. А маму змушу, щоб вже до наступної „Ватри" вона навчила мене говорити по-лемківськи".

Отже „Ватра" пробуджує національну свідомість, заставляє людей думати про своє походження, про свій родовід. А в цьому полягає чи не найбільше її значення.

„Ватра" об'єднує лемків різних генерацій і різних політичних та релігійних поглядів, стає, як колись Красний Брід, місцем зустрічі лемків з цілого світу. У Бортному вона запустила вже глибоке коріння, віримо, що бортняни не випустять її із свого села.

Микола Мушинка